Zákon o veřejných zakázkách

Návrh zákona č. 26 podle seznamu zákonů Fóra lidu – prováděcí zákon k Občanské ústavě ČR (OIPD)

Fórum lidu · pracovní návrh ze dne 27. 10. 2026

Postavení návrhu: Zákon provádí čl. 67 a 20 odst. 1 písm. e) Občanské ústavy: velké veřejné zakázky se zadávají ve veřejné soutěži, soutěžící předloží srozumitelné návrhy s úplným rozpočtem a o vítězné variantě rozhodnou občané v anketě a potvrzujícím referendu po veřejné rozpravě. Ostatní zakázky se zadávají v otevřené a zveřejněné soutěži. Organizaci zajišťuje Veřejná služba správní (zákon č. 22), kontrolu Veřejná služba kontrolní (zákon č. 20), hlasování zákon petiční a o referendech a anketách (č. 1). Vychází z autorovy Hlavy 4 (čl. 85), Hlavy 1 (čl. 18) a Východisek (bod 2) na forumlidu.cz/oipd. Schvalují jej občané v referendu.

NÁVRH

ZÁKON

ze dne …….. 20..

o veřejných zakázkách

Občané České republiky se v referendu usnesli na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ – ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

§ 1 – Předmět úpravy

Tento zákon upravuje podle Občanské ústavy České republiky (dále jen „ústava“) zadávání veřejných zakázek a uzavírání veřejných smluv státem, zeměmi, kraji, okresy, obcemi, institucemi veřejné služby a podniky, které ovládají.

§ 2 – Zásady

(1) Peníze na zakázky patří občanům. Zakázka se zadává otevřeně, rovně, hospodárně a tak, aby každý občan mohl zjistit, kdo, co, za kolik a proč dostal.

(2) Zakázku nelze dělit, aby se obešla pravidla pro vyšší hodnotu.

(3) Za zadání zakázky odpovídá osobně rozhodující služebník, který ji podepsal (čl. 5 ústavy).

§ 3 – Druhy zakázek

(1) **Velkou veřejnou zakázkou** je zakázka, jejíž předpokládaná hodnota včetně všech souvisejících plnění přesahuje

a) u státu a institucí veřejné služby 1 000násobek průměrné měsíční mzdy v soukromém sektoru,

b) u země a kraje 200násobek,

c) u okresu a obce 5 % ročních příjmů jejího rozpočtu, nejméně však 20násobek průměrné měsíční mzdy.

(2) Ostatní zakázky nad 2násobek průměrné měsíční mzdy jsou **běžné zakázky**. Zakázky nižší hodnoty lze zadat přímo, musí se však zveřejnit.

ČÁST DRUHÁ – SPOLEČNÁ PRAVIDLA

§ 4 – Registr zakázek a smluv

(1) Každá zakázka, smlouva, její změna a každá platba se zveřejní v registru zakázek vedeném Veřejnou službou správní v databázi podle čl. 68 ústavy, a to do 5 pracovních dnů. Smlouva, která nebyla zveřejněna, je neplatná. Do zprovoznění registru zakázek se smlouvy zveřejňují v registru smluv podle dosavadních předpisů.

(2) Smlouva musí být úplná a pravdivá, musí obsahovat podmínky platnosti a výpovědi a být podepsána vlastnoručně nebo kvalifikovaným podpisem osoby, jejíž jméno a funkce se uvede.

§ 5 – Kdo se nemůže účastnit

Soutěže se nemůže účastnit dodavatel,

a) jehož skutečný majitel není znám nebo je skryt za společnostmi v zemích, které jej nezveřejňují,

b) v němž má podíl nebo funkci veřejný služebník zadavatele, nebo osoba jemu blízká,

c) který byl v posledních 3 letech pravomocně odsouzen za podvod, korupci nebo poškozování veřejného majetku,

d) jehož skutečný majitel nebo člen statutárního orgánu přispěl v posledních 4 letech na volební kampaň rozhodujícího služebníka zadavatele.

§ 6 – Hodnocení nabídek

(1) Nabídky se otevírají veřejně a zveřejní se v plném znění, s výjimkou skutečného obchodního tajemství, které dodavatel označí a odůvodní.

(2) Kritéria hodnocení musí být předem zveřejněna a měřitelná; cena musí mít váhu nejméně 50 %, nejde-li o velkou zakázku, o níž rozhodují občané.

§ 7 – Změny a vícepráce

(1) Cenu ani rozsah zakázky nelze po uzavření smlouvy zvýšit o více než 10 %. Větší změna je novou zakázkou.

(2) U velké zakázky lze cenu zvýšit nejvýše o 10 %; větší změna je novou velkou zakázkou podle § 8 a 9.

ČÁST TŘETÍ – VELKÉ VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

§ 8 – Veřejná soutěž

(1) Zadavatel zveřejní záměr, účel zakázky a podmínky soutěže nejméně 60 dnů před lhůtou pro podání návrhů.

(2) Soutěžící předloží srozumitelné návrhy s úplným rozpočtem včetně nákladů provozu a údržby na celou dobu životnosti a se shrnutím pro občany v rozsahu nejvýše 2 stran (čl. 67 ústavy).

(3) Zadavatel vybere nejvýše 3 návrhy, které splňují podmínky, a své hodnocení zveřejní; Veřejná služba kontrolní k výběru zveřejní stanovisko. K výběru se vždy připojí varianta „zakázku nezadat“.

§ 9 – Rozprava, anketa a referendum

(1) O vybraných návrzích se koná veřejná občanská rozprava podle zákona petičního a o referendech a anketách; vystupují v ní soutěžící, zadavatel i odpůrci (čl. 23 ústavy).

(2) Následuje anketa mezi variantami a potvrzující referendum o vítězné variantě (čl. 20 odst. 2 a čl. 67 ústavy). Hlasují občané celku, z jehož rozpočtu se zakázka hradí.

(3) Návrh na vyhlášení ankety a referenda podává u státu Parlament na návrh Národní rady, u územního celku zastupitelstvo nebo zemská rada (§ 6 zákona petičního a o referendech a anketách).

(4) Nebyla-li vítězná varianta potvrzena, zakázka se nezadá; zadavatel může vyhlásit novou soutěž nejdříve po 6 měsících.

(5) Smlouvu uzavře zadavatel s vítězem do 30 dnů od vyhlášení výsledku referenda, a to ve znění, které bylo předmětem rozpravy.

ČÁST ČTVRTÁ – BĚŽNÉ ZAKÁZKY

§ 10

(1) Běžnou zakázku zadává zadavatel ve veřejné soutěži vyhlášené v registru zakázek nejméně 15 dnů předem.

(2) Rozhodnutí o výběru vydá rozhodující služebník s odůvodněním do 15 dnů od otevření nabídek; rozhodnutí se zveřejní.

(3) Občané celku mohou rozhodnutí o výběru vetovat v referendu na základě petice podle zákona petičního a o referendech a anketách (čl. 20 odst. 1 písm. g) ústavy), podané do 30 dnů od zveřejnění; do té doby nelze smlouvu plnit, nehrozí-li škoda.

ČÁST PÁTÁ – PŘEZKUM, KONTROLA A ODPOVĚDNOST

§ 11 – Přezkum

(1) Proti postupu zadavatele může soutěžící nebo kterýkoli občan celku podat do 15 dnů od zveřejnění návrh krajskému soudu, který rozhodne do 30 dnů.

(2) Veřejná služba kontrolní kontroluje každou velkou zakázku a namátkově běžné zakázky; zjištění zveřejní.

§ 12 – Odpovědnost

(1) Rozhodující služebník, který zakázku zadal v rozporu s tímto zákonem, odpovídá za vzniklou škodu podle zákona o veřejných služebnících a jejich platech; jednal-li úmyslně, dopouští se zneužití moci (čl. 92 ústavy).

(2) Dodavatel, který zakázku získal podvodem nebo úplatkem, vrátí vše, co na jejím základě získal, a nesmí se účastnit veřejných zakázek 10 let.

ČÁST ŠESTÁ – PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

§ 13 – Přechodná ustanovení

(1) Zadávací řízení zahájená přede dnem účinnosti tohoto zákona se dokončí podle dosavadních předpisů; smlouvy se zveřejní podle § 4 do 3 měsíců.

(2) Dokud Česká republika plní závazky z členství v Evropské unii (čl. 126 odst. 2 ústavy), použijí se i pravidla, která z nich vyplývají, nejsou-li v rozporu s tímto zákonem; vyšší míra otevřenosti podle tohoto zákona se uplatní vždy.

§ 14 – Zrušovací ustanovení

Zrušuje se zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 340/2015 Sb., o registru smluv, se zrušuje ke dni zprovoznění registru zakázek podle § 4.

§ 15 – Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení výsledku referenda, jímž byl přijat.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. Obecná část

1. Účel zákona

Velké zakázky jsou místem, kde se nejvíc krade. OIPD proto mění rozhodovatele: o velké zakázce rozhodnou občané, kteří ji zaplatí, po veřejné rozpravě a s úplným rozpočtem na celou dobu životnosti. Všechny ostatní zakázky jsou zcela veřejné, s osobní odpovědností podepisujícího a s možností občanského veta.

2. Vazba na OIPD a texty autora

- **Hlava 4 OIPD, čl. 85 (VSSp):** státní zakázky: veřejná soutěž, občanská rozprava, OIRA-anketa a poté referendum o vítězné variantě – § 8, 9.
- **Hlava 1 OIPD, čl. 18:** veřejné smlouvy musí být veřejně dostupné, úplné a pravdivé, s podmínkami platnosti a výpovědi a s vlastnoručním podpisem a údaji signatáře, jinak nejsou platné – § 4.
- **Východiska, bod 2:** veřejné smlouvy vznikají, mění se a ruší skrze OIRA – § 9, 10 odst. 3.

3. Doplnění a odchylky

Téma	Autor	Návrh	Důvod
Referendum o každé veřejné smlouvě	všechny veřejné smlouvy podléhají povinnému referendu	povinně jen velké zakázky, u ostatních veto na základě petice (§ 9, 10)	Čl. 67 ústavy výslovně jen velké zakázky; referendum o každém nákupu by zastavilo provoz.
Hranice velké zakázky	neuvedena	1 000násobek / 200násobek / 5 % rozpočtu (§ 3)	Ústava pojem neurčuje.
Vícepráce	neuvedeno	nejvýše 10 %, jinak nová zakázka (§ 7)	Obcházení výběru přes dodatky.

4. Soulad s ústavou a étosem

Zákon naplňuje čl. 5, 20, 22, 23, 67, 92 a 126 ústavy. Odpovídá étosu: krádež je vždy zločin; o penězích občanů rozhodují občané.

5. Dopady

Hlasování o velkých zakázkách lze spojovat do společných hlasovacích období. Zkušenost ze Švýcarska ukazuje, že referenda o velkých výdajích vedou k úspornějším projektům.

B. Zvláštní část

K § 1 až 3: Zásady a druhy zakázek.

K § 4 až 7: Registr, vyloučení dodavatelé, hodnocení a změny.

K § 8 a 9: Velké zakázky podle čl. 67 ústavy.

K § 10: Běžné zakázky.

K § 11 a 12: Přezkum, kontrola a odpovědnost.

K § 13 až 15: Přechodná ustanovení, zrušení a účinnost.

Zdroje: Občanská ústava ČR (OIPD), čl. 5, 20, 22, 23, 67, 92, 126 (forumlidu.cz/oipd/navrh-ustavy); Fórum lidu – OIPD: Hlava 1 (čl. 18), Hlava 4 (čl. 85), Východiska (bod 2); seznam zákonů (č. 26); zákony č. 134/2016 Sb., 340/2015 Sb.